

teer, er det mig klart, at det turde være baade i Skolens og Kirkens Interesse, at drage en anden Grændse mellem den kirkelige Religions Underviisning og Religions-Underviisningen i Skolen og derefter at give den sidste en anden Stilling.

Det næste Spørgsmaal angaaer Forholdet mellem de Kunnskaber og Færdigheder, som Skolen skal tilbyde Alle og forlange tilegnede af Alle, og dem, den skal tilbyde dem, der kunne og ville tilegne sig dem; ogsaa her troer jeg, at Grændsen maa drages noget anderledes.

Dernæst er der Spørgsmaal om, — jeg vil ikke kalde det Skoletvangen — thi det er et idbellingende Navn, og Navnet medfører da ogsaa undertiden andre Forestillinger end dem, som egentligt ere berettigede — jeg vil kalde det Skolepligt eller Underviisningspligt. Der bliver Spørgsmaalet, i hvilken Udstrækning og Form denne skal gjøres gjældende, og hvor man skal finde den rette Control med den frie Underviisning, som træder i Stedet for Skolens, hvorledes man i Skolen skal forbinde deres Underviisning, der stadig og ene have søgt den, med deres, der henvises til Skolen, fordi de befindes ikke at være tilstrækkeligt underviste, medens de ikke søgte Skolen. Dette er med Hensyn til Indretningen og den practiske Udførelse af Underviisningen i Skolen et meget vanskeligt Punkt, men hvorpaa man dog maa gaae ind, naar man antager, at den Skoletvang, som nu bestaaer, ikke kan holde sig. Og medens jeg ingenlunde ubetinget vil sige, at enhver Skoletvang, det er enhver Tvang fra Statens Side til at lade sine Børn undervise og undervise i Skolen, naar det ikke skeer andetsteds tilstrækkeligt, bør ophøre, saa er jeg dog fuldkommen enig i, at her maa skee en Forandring i hvad, der nu gjælder efter Loven, og i Virkeligheden gennemføres med saare forskjellig Grad af Orden og Strengthed paa forskjellige Steder. Det næste Punkt, som vil komme under Overveielse er Skoletilsynet; her fremtræder 2 Elementer, hvis Forbindelse er noget vanskeligt, nemlig Tilsynet med det Deconomiske og Tilsynet med selve Underviisningen. Ogsaa her er der unægtelig Plads for Forandringer i det Bestaaende. Men her er tillige et Punkt, som jeg maaskee turde have omtalt bestemt

og udførligere før, da jeg omtalte, hvorfor en Skolelov hidtil ikke var bleven fremlagt. Dette hele Forhold staaer i den nøieste Berørelse med Ordningen af Communeindretningerne i det Hele. Jeg seer ikke, hvorledes man skal kunne foretage en god endelig Ordning af Almues Skolevæsenets nærmeste Localtilsyn, førend Communeforfatningen var nærmere bestemt. Jeg vil gjøre opmærksom paa, at een af de Mangler, hvorover nu klages, just er Skolelærernes Forhold til Sogneforstanderskaberne, og at Skolelærernes Stilling er bleven forværret ved den friere Communalforfatning, som indtraadte under den afdøde Konges Regjering, istedetfor den, som bestod i 1814, idet Sogneforstanderskaberne i flere Henseender for Skolevæsenet ikke heldigere afløste de tidligere Skolecommissjoner. Men det gjælder ikke blot om at ordne Forholdet i Communerne og Skolelærernes Stilling i Forhandling om Skolesager indenfor selve Communens Grændser, men det gjælder ogsaa om at ordne det høiere Tilsyn baade i de mindre og større Kredse. Jeg er fuldkommen enig i, at der undertiden har været saavel baade tilstrækkelig Sagkundskab, Tid og Opmærksomhed i denne Bestyrelse. Det er navnlig en aabenbar Feil, at Almueskole-Directionen bestaaer af 2 Medlemmer, af hvilke man i Almindelighed maa forudsætte, at det ene ikke har synderlig Tid til at bekymre sig om Skolen, og det andet ikke ubelukkende er valgt med Hensyn til hans Egenskaber i den omhandlede Retning. Men skjøndt jeg saaledes troer, at en større Sagkundskab maa bringes herind, vil jeg paa den anden Side ikke undlade at antyde, at jeg har nogen Betænkelighed ved at give en pædagogisk Theorie alt for stort Spillerum og navnlig ved at opstille saadanne Tilsyns-embedsmænd, som uden selv at have nogen egentlig bestyrende eller undervisende Gjerning, blot inspicere og give Beretning. Dertil troer jeg desuden ikke at vore Forhold ere store nok.

Dernæst kunne vi til Lærernes Dannelses og Anstalterne derfor. Ogsaa her er der, og ikke uden Grund, anset over Mangler; men just ved dette Punkt maa jeg gjentage, at Meningen om, hvad der skal gjøres, er saa langt fra at have befæstet sig, at der meget mere er